

معماری برگرفته از دل خاک

شعیب کاسه گرمحمدی^{1*}، ابوزرکاسه گرمحمدی²

1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی مرکز بین الملل کیش،
Shoeibmohammadi@ymail.com
2- مهندسی عمران

چکیده

معماری در زیر زمین سابقه ای طولانی دارد و در دوران گذشته نمونه های برجسته بسیاری بوده که در آنها فضای عمده معماری در دل زمین ساخته شده است. قدیمی ترین آنها غارهایی است که پناهگاه بشر اولیه بودند و با نقاشی دیواری و اندکی تغییر به فضای زندگی تبدیل می شدند. آثار متعددی هم از ایران، مصر و هند باستان باقی مانده که در دل صخره و خاک حفر شده اند. توسعه و حفظ ارتباط هماهنگ و موزون انسان با محیط، محافظت از تاریخ، فرهنگ، عدم هویت زدائی و هم شکل شدن ازویژه گی های این نوع معماری است.

واژه های کلیدی: معماری زیرزمینی، معماری پایدار، معماری بومی، هویت

1- مقدمه

جامعه ای دربرگیرنده فرهنگ، اقتصاد و معماری... منطبق با اقلیم، فرهنگ، اقتصاد و محیط زیست خود می باشد که در جای جای آن هماهنگی انسان و طبیعت دیده شود. برای احیای روستا باید شرایط معیشتی مردم را بهبود بخشید. و اینجاست که توسعه پایدار اهمیت خود را نشان می دهد و معماری پایدار نیز همسوی آن نقش خود را ایفا می کند. معماری بومی می تواند از توانمندی های خود برای بهبود شرایط بهره گیرد.

اهمیت معماری بومی در توسعه ای پایدار و همگامی این دو جهت نجات روستا و امکان بهره برداری غیرمخرب در جهت احیای محیط طبیعی، جاذبه های سنتی، فرهنگی و گردشگری و حفظ شیوه سنتی زندگی و روابط اجتماعی در حد امکان (ماسوله - کلاردشت - کندوان - سراوان - جواهرده...) و زیست بوم آن صورت می گیرد. در ایران معماری زیر زمین یکی از اغلب دلایل فنی - دفاعی و یا اقلیمی داشته، و انگهی زیر زمین خنک خانه های سنتی در مناطق کویری از اصلی ترین فضاهای زندگی بوده اند. آب انبار با عرض اندامی مختصر در بیرون و توسعه مفصل در درون و نمونه دیگری از چگونگی حل رابطه درون و بیرون زمین در معماری ایرانی است. حتی در معماری کویری ایران حجم های قرار گرفته روی زمین به گونه ای طراحی شده اند که گویی در زمین حفر شده اند. اساسا معماری درون گرای ایران بیشتر به حجاری و حفاری درون خاک و گل شبیه است تا افزودن حجم روی حجم بر روی زمین.

بازار های ایران از منظر گونه شناسی - نورپردازی و فضا به معماری زیر زمین می مانند نه ساختمان هایی روی زمین امروزه معماران بسیاری توسعه ی حجم و فضای معماری در روی زمین و زیر آن را مکمل یکدیگر میدانند. هرچند چنین باوری در معماری مدرن کمتر مورد توجه قرار گرفت. دلیل تأکید بر اهمیت معماری زیر زمین گذشته از دلایل فضایی و زیبا شناختی فواید عملی آن است. اگرچه